د) گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. (۱)

۷ ✪ **کدام عامل به سرعت یک حکومت را از پای در می‌آورد و سلطه‌گران را بر کشور مسلط می‌کند؟**

الف) عدم همراهی مردم با حکومت **ب) تفرقه و پراکندگی**

ج) اولویت ندادن به آرمان‌ها **د) تصمیم‌گیری‌های فردی**

۸ براساس فرمان خداوند، افراد ..... نسبت به یکدیگر ..... و مانند سوارشدگان در یک کشتی‌اند.

الف) جامعهٔ انسانی - برادرند **ب) جامعهٔ آرمانی - برابرند**

ج) جامعهٔ اسلامی - مسئول‌اند **د) جامعه - یکسانند**

هـ) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۹ عملکرد درست و نادرست کارگزاران جامعه چه نتایجی در پی دارد؟ (۱) (چهارمحال و بختیاری ـ مدرسهٔ شاهد لردگان ـ خرداد ۹۸)

۱۰ ✪ **دو مورد از وظایف رهبر جامعهٔ اسلامی را نام ببرید. (۱)**

۱۱ دو مورد از وظایف مردم نسبت به رهبر را بنویسید. (۱)

۱۲ منظور از حکومت جمهوری اسلامی چیست؟ (۲) (رباط کریم ـ مدرسهٔ شهیدان تقی‌زاده ـ خرداد ۹۷)

۱ تقوای الهی (۰/۲۵)، عدم اطاعت از کافران و منافقان (۰/۲۵) ۲ زیرا در این صورت، نیکوکاران به کار خیر، بی‌رغبت و بدکاران به کار بد، تشویق می‌شوند. (۰/۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ درست (۰/۲۵) ۵ استقلال کشور (۰/۲۵) ۶ مشکلات داخلی (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «ب» (۰/۵) ۸ گزینهٔ «ج» (۰/۵) ۹ اگر کارگزاران جامعه، وظیفهٔ خود را به درستی بشناسند و هم به درستی اجرا کنند، اعتماد مردم به حکومت، روز به روز افزایش می‌یابد. (۰/۵) همچنین عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد. (۰/۵) ۱۰ ۱- ساده‌زیستی (۰/۵)، ۲- تصمیم‌گیری بر اساس مشورت (۰/۵) ۱۱ ۱- استقامت و پایداری در برابر مشکلات (۰/۵)، ۲- افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی (۰/۵) ۱۲ اسلام، حکومتی را پیشنهاد می‌کند که قوانین آن حکومت، از جمله ویژگی‌های رهبر بر اساس احکام دین باشد و همچنین با حضور و دخالت مردم به وجود آمده باشد و با آرای مردم پیش برود. (۱) بنابراین از آن جهت که رأی و دخالت مردم در آن، نقش محوری دارد، «جمهوری» است و از آن جهت که بر اساس قوانین اسلام عمل می‌شود، «اسلامی» است. (۱)

@KonkurVIPProof

بخش ۲: در مسیر

درس ۱۶: عزّت نفس

مفاهیم آموزشی

هدف درس: تبیین عزّت نفس و تمایلات انسان

- یکی از مهم‌ترین قدم‌ها در مسیر کمال، تقویت عزّت نفس است.
- عزّت یک صفت خدایی است که بیش از ۹۵ بار خداوند در قرآن کریم بدان توصیف شده است.
- معصومین بزرگوار (ع) این صفت را یکی از ارکان فضایل اخلاقی دانسته‌اند. اگر عزّت نفس در وجود ما شکل بگیرد، مانع بسیاری از زشتی‌ها خواهد شد.

عزّت و ذلّت

معنای عزّت: «نفوذناپذیری» و «تسلیم نبودن»

معنای «عزیز» بودن خدا: کسی نمی‌تواند در اراده او نفوذ نماید و او را تسلیم خود کند.

معنای ذلّت: نفوذپذیری و مغلوب و تسلیم بودن

✪ ویژگی‌های انسان عزیز:
- در برابر مستکبران و ظالمان مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود.
- در مقابل هوی و هوس می‌ایستد و تسلیم نمی‌شود.
- زیر بار عملی که روحش را آزرده کند و او را حقیر و کوچک سازد، نمی‌رود.

✪ ویژگی‌های انسان ذلیل
- در برابر مستکبران و زورگویان تن به خواری می‌دهد و هر فرمانی را می‌پذیرد.
- تسلیم هوی و هوس خویش می‌شود.
- هر کاری که موافق هوی و هوس او باشد انجام می‌دهد.

✪ **راه‌های تقویت عزّت از دیدگاه قرآن کریم و سیرهٔ معصومین**

۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

- اگر کالای گران‌قیمتی داشته باشیم و ارزش آن را بدانیم، آن را عزیز می‌شماریم.
- خداوند جایگاه انسان را در خلقت بیان می‌کند و می‌فرماید: «ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم ... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم.»
- خداوند به انسان وعدهٔ دیدار داده و بهشت را برایش آماده کرده است.

امام علی (ع): «همانا بهایی برای جان شما جز بهشت نیست، پس [خود را] به کمتر از آن نفروشید.»

۲- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

- خداوند سرچشمهٔ همهٔ قدرت‌ها و عزّت‌هاست. هرکس به دنبال عزّت است، باید خود را به این سرچشمه وصل کند.
- انسانی که عزّت خود را در بندگی خدا یافته، به‌طور طبیعی تسلیم خدا می‌شود، بندگی او را می‌پذیرد و در مقابل غیر خدا عزیز و تسلیم‌ناپذیر باقی می‌ماند.

اسوه‌های عزّت در برابر ستمگران

در سخت‌ترین شرایط، پیشوایان ما با تکیه بر بندگی خدا و پیوند با او توانستند عزت‌مندانه زندگی کنند و هیچ‌گاه تن به ذلت و خواری ندهند.

مثال: پاسخ پیامبر (ص) در محاصرهٔ طاقت‌فرسای مشرکان و بزرگان مکه که به او وعدهٔ ثروت و قدرت و ریاست بر مکه می‌دادند این بود که: «اگر اینان خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست برنمی‌دارم و تسلیم نمی‌شوم.»

تمرین ایستادگی در برابر تمایلات پست

- انسان اگر در برابر تمایلاتی که گاه و بی‌گاه با آنها روبه‌رو می‌شود و پاسخ دادن به آنها عزّت نفس را ضعیف می‌کند مقاومت نکند و تسلیم شود، خواری و ذلت او را احاطه کرده و نمی‌تواند در برابر خواسته‌های نامشروع درونی و بیرونی خود را حفظ کند و تسلیم می‌شود.
- دورهٔ نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به این تمایلات گاه و بی‌گاه است.

نوجوان و جوان، بهتر از هر آدمی می‌تواند ایستادگی در برابر تمایلات منفی را تمرین کند و عزت نفس خود را تقویت کند.

خود عالی و خود دانی

انواع تمایلات انسان
- اوّل: تمایلات عالی و برتر؛ مانند تمایل به دانایی، عدالت، شجاعت، حیا، ایثار و حُسن خلق که مربوط به روح الهی و معنوی انسان هستند.
- دوم: تمایلات دانی، مانند تمایل به ثروت، شهرت، غذاهای لذیذ، زیورآلات و رفاه مادی، که مربوط به بُعد حیوانی و دنیایی انسان است.

علّت تمایل انسان به امور مربوط به بُعد حیوانی و دنیایی
- اینها لازمهٔ زندگی در دنیا هستند.
- بدون آنها یا نمی‌توان زندگی کرد یا زندگی سخت و مشکل می‌شود.

تمایلات بُعد حیوانی در ذات خود بد نیستند، اما نسبت به بُعد معنوی و الهی، بسیار ناچیز و پایین‌ترند.

زمانی که تمایلات دانی بد می‌شوند ← آن‌گاه که انسان، این تمایلات را اصل و اساس زندگی قرار دهد و از تمایلات الهی خود غافل شود.

توجه: خداوند چگونگی بهره‌مندی از تمایلات دانی را مشخص کرده تا انسان در عین بهره‌مندی از آنها، به کمال واقعی خود برسد.

✪ **دو دعوت در درون انسان**
- دعوت عقل و وجدان (نفس لوّامه): از ما می‌خواهد در حدّ نیاز به تمایلات فروتر پاسخ دهیم و فرصتی فراهم کنیم که تمایلات معنوی و الهی در ما پرورش پیدا کند.
- دعوت هوی و هوس (نفس امّاره): از ما می‌خواهد فقط به تمایلات بُعد حیوانی سرگرم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم.

انسانی که به هوی و هوس پاسخ مثبت می‌دهد: قدم در وادی ذلّت گذاشته و از راه رشد باز می‌ماند.

انسانی که در مقابل دیگران تن به ذلت می‌دهد
- ابتدا در مقابل تمایلاتِ پست درون خود شکست خورده و تسلیم شده
- سپس مغلوب زورگویان و قدرتمندان گردیده و تابع خواسته‌های آنان شده است.

@ZonkuVIPBook

پیام آیات قرآن

﴿مَن کانَ یُریدُ العِزَّةَ فَلِلّهِ العِزَّةُ جَمیعًا...﴾ (فاطر، ۱۰)
ترجمه: هر کس عزّت می‌خواهد [بداند] که هرچه عزّت است، از آنِ خداست.
پیام آیه: دنبال‌کنندهٔ عزّت، آن را فقط نزد خداوند می‌یابد.

﴿لِلَّذینَ اَحسَنُوا الحُسنیٰ وَ زیادَةٌ وَ لا یَرهَقُ وُجُوهَهُم قَتَرٌ وَ لا ذِلَّةٌ﴾ (یونس، ۲۶)
ترجمه: برای کسانی که نیکوکاری پیشه کردند، پاداشی نیک و چیزی فزون‌تر است و بر چهرهٔ آنان غبار خواری و ذلت نمی‌نشیند.
پیام آیه: کسانی که کار نیک انجام می‌دهند پاداش مضاعف می‌گیرند و همواره عزّتمند خواهند بود.

﴿وَ الَّذینَ کَسَبوا السَّیِّئاتِ جَزاءُ سَیِّئَةٍ بِمِثلِها وَ تَرهَقُهُم ذِلَّةٌ﴾ (یونس، ۲۷)
ترجمه: آنان که بدی پیشه کردند، جزای بد به اندازهٔ عمل خود می‌بینند و بر چهرهٔ آنان غبار ذلّت می‌نشیند.
پیام آیه: بدکاران، جزایی همانند عمل خود دریافت می‌کنند و دچار ذلّت شده و مجازات می‌شوند.

تدبّر در قرآن ۱۹۷

در آیات زیر... .
راه پیشنهادی قرآن برای رسیدن به عزت: ۱ـ تقرّب و نزدیکی به خداوند، ۲ـ انجام کارهای شایسته، ۳ـ دوری از گناه و اعمال بد

خودارزیابی (۱) ۲۰۰

آیا تاکنون با...؟ بله، در مقابل این افراد با توجه به آموزه‌های خدا در قرآن، سعی کرده‌ام بدی را با بدی پاسخ ندهم. با متانت و سلامت نفس برخورد کنم، تا هم ارزش خودم را حفظ کرده باشم و هم بدون بی‌ادبی و نادیده گرفتن عزّت طرف مقابل (زیرا ایشان هم یک انسان است)، با برخوردی مناسب او را متوجه اشتباهش کنم و همیشه توجه کرده‌ام که دیگران تا زمانی که خودم به آنها اجازه ندهم، نمی‌توانند مرا بیازارند.

خودارزیابی (۲) ۲۰۲

با توجه به ... .
تسلیم و بندگی خداوند ← کسب عزّت نفس
احساس حضور در پیشگاه خداوند ← دوری از گناه و حفظ عزّت نفس
غفلت از خداوند ← از دست دادن کرامت و افتادن در دام گناهان
عزّت نفس ← **حفظ پیمان با خدا** و باقی ماندن به عزم و تصمیم
ذلّت نفس ← شکستن پیمان با خدا و **سستی در عزم و تصمیم**
فقیری که دارای عزّت نفس باشد تکدّی‌گری **نمی‌کند. گدا، ابتدا** خود را ذلیل می‌کند و **سپس گدایی می‌کند. جوانی که عزّت نفس دارد، در برابر** گناه **نمی‌شکند.**
انسان عزیز در برابر ظالمین و مستکبرین **شکست‌ناپذیر و در برابر مردم** متواضع **است.**

ارزشیابی مستمر

الف) آیه و حدیث: (۱ نمره)
۱ ✪ **طبق آیهٔ شریفهٔ** ﴿مَن کانَ یُریدُ العِزَّةَ فَلِلّهِ العِزَّةُ جَمیعًا...﴾ **عزت از آن کیست؟** (چهارمحال و بختیاری ـ مدرسهٔ شاهد لردگان ـ خرداد ۹۸)
۲ **امام علی (ع) در حدیث:** «اِنَّه لَیسَ لِاَنفُسِکُم ثَمَنٌ اِلّا الجَنَّةَ فَلا تَبیعُوها اِلّا بِها» **بهای جان انسان را چه چیزی معرفی می‌کند؟**

ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید. (۰/۵)
۳ **انسان ذلیل در درون شکست می‌خورد و تسلیم نفس اماره نمی‌شود.** ☐ درست ☐ نادرست
۴ ✪ **نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به تمایلات گاه و بی‌گاه است.** ☐ درست ☐ نادرست

ج) جمله‌های زیر را با کلمه‌ها یا عبارت‌های مناسب کامل کنید. (۰/۵)
۵ **وقتی که انسان به شناخت و ایمان رسید، به‌طور طبیعی** ..... **می‌شود.**
۶ **انسان‌های مفید و نیکوکار جامعه دارای** ..... **بالایی می‌باشند و کمتر مرتکب گناه می‌شوند.**

د) گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. (۱)
۷ ✪ **عزّت به معنای «**.....**» و «**.....**» است.** (زابل ـ مدرسهٔ رضوان ـ خرداد ۹۷ با اندکی تغییر)
الف) غلبه کردن ـ نفوذ کردن ب) بندگی کردن ـ تسلّط یافتن
ج) نفوذ ناپذیری ـ تسلیم نبودن د) غلبه کردن ـ تسلیم نبودن
۸ **کدام گزینه جزء اسوه‌های عزت در برابر ستمگران نیست؟**
الف) پیامبر اکرم (ص) ب) امام حسین (ع) ج) حضرت زینب (س) د) اویس قرنی

@KonkurVIPBook

هـ) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۹ راه‌های تقویت عزت نفس را بنویسید. (۱)

۱۰ ✪ دو دسته از تمایلات حقیقی انسان کدام‌اند و چه نامیده می‌شوند؟ (۲)

۱۱ چرا انسان به‌طور طبیعی به تمایلات دانی میل و علاقه نشان می‌دهد؟ (۱)

۱۲ چرا خداوند حد و مرز چگونگی بهره‌مندی از تمایلات دانی را مشخص کرده است؟ (۱)

۱ کسی که طالب عزّت است، آن را فقط نزد خدا می‌یابد. (۰/۵) ۲ بهشت (۰/۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ درست (۰/۲۵) ۵ تسلیم خدا (۰/۲۵) ۶ عزت نفس (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «ج» (۰/۵) ۸ گزینهٔ «د» (۰/۵) ۹ ۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک (۰/۵)، ۲- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او (۰/۵) ۱۰ اوّل: تمایلات عالی و برتر، مانند تمایل به دانایی، عدالت، شجاعت، حیا، ایثار و حُسن خلق که مربوط به روح الهی و معنوی انسان هستند. ما با رسیدن به این تمایلات احساس موفقیت و کمال می‌کنیم و از آنها لذّت می‌بریم. (۱) دوم: تمایلات دانی، مانند تمایل به ثروت، شهرت، غذاهای لذیذ، زیورآلات و رفاه مادی، که مربوط به بُعد حیوانی و دنیایی انسان است و وقتی به این تمایلات دست یابیم، از آنها لذت می‌بریم و خوشحال می‌شویم. (۱) ۱۱ زیرا اینها لازمهٔ زندگی در دنیا هستند و بدون آنها یا نمی‌توان زندگی کرد یا زندگی سخت و مشکل می‌شود. (۱) ۱۲ حد و مرز توجه به تمایلات دانی را خدا می‌داند و خداوند با احکام خود چگونگی بهره‌مندی از این تمایلات را مشخص کرده تا انسان بتواند در عین بهره‌مندی از آنها، به رشد و کمال واقعی خود برسد. (۱)

درس ۱۷: زمینه‌های پیوند

@KonkurVIPBook

مفاهیم آموزشی

هدف درس: تبیین نقش تکمیلی زن و مرد و اهداف تشکیل خانواده

- خانواده: مقدس‌ترین بنای اجتماعی نزد خداست. این بنا با پیوند زن و مرد به وجود می‌آید و با آمدن فرزندان کامل می‌شود.

شخصیت انسانی زن و مرد

کلمات «إنس»، «انسان»، «بنی آدم» و «ناس» در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد.

حقیقت انسان را روح وی تشکیل می‌دهد و روح انسان نه مذکر است و نه مؤنث

زنان و مردان به عنوان افراد نوع بشر
- ویژگی‌های فطری یکسان دارند.
- هدف مشترکی دارند.

با بهره‌گیری از آن ویژگی‌های فطری می‌توانند به آن هدف مشترک، یعنی قرب الهی و بهشت برسند.

نقش‌های مکمّل
- زن و مرد به‌گونه‌ای آفریده شده‌اند که زوج یکدیگر باشند ← یعنی ← در کنار هم قرار گیرند و یکدیگر را کامل کنند.
- زن و مرد در ویژگی‌های انسانی با هم مشترک، ولی از جهت «زن بودن» و «مرد بودن» (خصوصیات جسمی) با هم متفاوت‌اند.
- زن و مرد یکی بر دیگری برتری ندارد؛ زیرا برتری هرکس نزد خداوند به تقواست.
- تفاوت‌های میان زن و مرد به جهت وظایفی است که بر عهدهٔ آنان نهاده شده است.

- مهم‌ترین عامل پایداری خانواده، درک درست از زوجیت و مکمل هم بودن زن و مرد و عمل به این درک است.
- درک متقابل از نیازهای متفاوت یکدیگر باعث می‌شود که به تعبیر قرآن کریم، زن و مرد لباس یکدیگر شوند و کاستی‌ها و نقص‌های یکدیگر را بپوشانند.
- آموزش قبل از ازدواج، یکی از کلیدهای موفقیت در زندگی خانوادگی است.

آمادگی برای ازدواج

انسان، با رسیدن به سنّ بلوغ و دورهٔ جوانی وارد مرحلهٔ مسئولیت‌پذیری می‌شود. او می‌تواند برای سعادت خود و خانواده‌ای که تشکیل خواهد داد برنامه‌ریزی کند.

✪ مهم‌ترین برنامه‌ها در مورد تشکیل خانواده عبارت‌اند از
۱- تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ؛
۲- مشخص کردن هدف‌های خود از تشکیل خانواده؛
۳- شناخت معیارها و شاخص‌های همسر مناسب؛
۴- شناخت ویژگی‌های روحی زن و مرد.